

Handläggare
Maria Wedenlid
Telefon: 08-50811837

Till
Servicenämnden 2023-10-24

Remiss av "En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)", KS 2023/1032

Svar på remiss från kommunstyrelsen, KS 2023/1032

Serviceförvaltningens förslag till beslut

Servicenämnden beslutar att remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från servicenämnden angående remiss om "En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)".

Utredaren föreslår en modell för hur försörjningsberedskap, vilken utgörs av verksamhet som syftar till att vid frestida krissituationer och höjd beredskap upprätthålla försörjning av varor och tjänster som är nödvändiga för befolkningens överlevnad, säkerställer de viktigaste samhällsfunktionerna samt bidra till det militära försvarets förmåga, bör samordnas nationellt.

Serviceförvaltningen anser att förslagen i "En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)" ligger rätt i tiden och ger förutsättningar för goda samarbeten och erfarenhetsutbyten inom beredskapssektorerna och mellan region och kommun. Flertalet utredningar och initiativ pågår samtidigt, alla i syfte att stärka Sveriges motståndskraft. Därför är utredningens förslag om att ha en modell välkommet, för att skapa tydligare styrning inom området. Serviceförvaltningen vill dock påtala vikten av att det för kommuner skapas tydlighet avseende ansvar och omfattning för den svenska försörjningsberedskapen i relation till den kommunala finansieringsprincipen.

Bakgrund

Regeringen beslutade i september 2021 att tillsätta en utredning som ska analysera och föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen samt utreda principer och

former för finansiering av samhällets försörjningsberedskap. Förslagen ska syfta till att stärka Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig. Utredningen har överlämnat betänkandet En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50) som Servicenämnden har ombetts yttra sig över.

Ärendet

Utredarens uppdrag har varit att analysera och föreslå uppgifter för en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskap och hur den funktionen ska förhålla sig till andra aktörer med ansvar för försörjningsberedskapen. Utredningen föreslår även principer för finansiering av samhällets försörjningsberedskap. Det ingår inte i utredningen några sektorsspecifika analyser eller förslag på vilken typ av varor och tjänster som ska ingå i försörjningsberedskapen. Utredningen har heller inte slagit fast kostnader för försörjningsberedskap utan det är ett förslag på en modell för hur försörjningsberedskap bör samordnas nationellt.

Förslagets definition av försörjningsberedskap är verksamhet som syftar till att vid fredstida krissituationer och höjd beredskap upprätthålla försörjning av varor och tjänster som är nödvändiga för;

- befolkningens överlevnad
- att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna eller
- att bidra till det militära försvarets förmåga

Utredningens förslag är av långsiktig och utvecklande karaktär, dock påpekar utredningen att i flera fall går det inte att vänta på att dessa förslag ska få genomslag innan arbete med att tillgodose uppenbara specifika behov inleds. Utredningen förespråkar att redan inlett arbete i sektorsmyndigheter ska fortlöpa parallellt med att den nationella samordningen byggs upp.

Utredningens förslag i korthet;

Försörjningsanalys – ett instrument för att identifiera behov av åtgärder

Försörjningsanalys är ett instrument för att identifiera behov av åtgärder och omfattar flera led; behovsanalyser, tillgångsanalyser och identifierade behov av åtgärder. Arbetet med försörjningsanalyser ska utgå från den struktur för krisberedskap och civilt försvar som började gälla 2022 – beredskapssektorstrukturen. Behovsanalyser ska göras av beredskapsmyndigheter. Länsstyrelsen ska undersöka behoven inom ramen för kommuners och regioners ansvarsområden.

Analys av samhällets försörjningsflöden av varor och tjänster ska göras av följande sektorer:

- Elektroniska kommunikationer och post (post- och telestyrelsen)
- Energiförsörjning (Energimyndigheten)
- Finansiella tjänster (Finansinspektionen)
- Hälsa, vård och omsorg (Socialstyrelsen)
- Livsmedelsförsörjning och dricksvatten (Livsmedelsverket)
- Transporter (trafikverket)

Utredningens förslag att med utgångspunkt i dessa sex försörjningsanalyser ska en nationellt samordnande funktion sammanställa en nationell försörjningsanalys. Den ska leda till en sammanställning av prioriterade åtgärdsförslag som ska rapporteras till regeringen. Åtgärdsförslag kan till exempel komma att gälla förändringar i beredskapslagring av vissa varor, förbereda produktionsförändring, förbättra transportförmåga, eventuella lagförändringar och förtydligande av ansvarsområden myndigheter emellan. Regeringen ska omhänderta förslag i till exempel budgetsammanhang.

Den nationella samordnande funktionen och de sex försörjningsanalysmyndigheterna ska samråda med Försvarmakten. Samrådet ska omfatta Försvarmaktens behov av försörjning av civila varor och tjänster för att den ska kunna lösa sina uppgifter i krig.

Kontaktpunkt för företag

Företag ska från den nationellt samordnande funktionen få hjälp med vart de ska vända sig för att få information om;

- Produkt- och tjänstespecifika regler
- Certifiering och tester
- Licenser
- Dispenser och tillfälliga regelförenklingar för produktion av försörjningsviktiga varor och tjänster
- Möjlighet till finansiellt stöd för innovation.

Förslaget bygger på erfarenheter från pandemin då företagare bollades mellan olika myndigheter. Kontaktpunkten ska alltså inte ha kunskap om allt ovan, utan kunna råda företagare vart de ska vända sig.

Beredskapslagring

Med beredskapslagring avser utredningen lagerhållning av försörjningsviktiga varor som vid behov ska kunna tas i anspråk vid en fredstida krissituation eller under förhållanden som råder vid höjd beredskap.

Utredningen fastslår att Beredskapslagring bör i första hand och när det är lämpligt ske genom omsättningslagring. Detta innebär att varor lagerhålls en tid innan de används. Pengar kan på detta sätt sparas genom att varor inte kasseras för att de passerat sista förbrukningsdatum.

Beredskapslagring av rå- och insatsvaror bör i första hand ske produktionsnära, det vill säga nära de företag som producerar försörjningsviktiga varor. Genom att beredskapslagringen sker nära den ordinarie försörjningskedjan kan existerande och ordinarie distributionskanaler användas. Ansvar för lagerhållningen bör så långt som möjligt läggas på de som är ansvariga för inköp och lagerhållning i vardagen, för att undvika att en ny organisation behöver upprättas, och för att dra nytta av den kompetens som redan finns.

Den nationellt samordnande funktionen ska kunna bistå andra myndigheter med kunskap och information om beredskapslagring. Den ska också få utföra beredskapslagring med tillhörande tjänster på uppdrag av statliga myndigheter, vilket ska vara en avgiftsfinansierad verksamhet. Förslaget är även att den nationellt samordnande funktionen ska kunna upprätta statliga beredskapslager för varor som andra myndigheter inte ansvarar för.

Den nationellt samordnande funktionens organisation

Utredningen föreslår att myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, får ansvaret för den nationellt samordnande funktionen. Utredningen belyser även att MSB bör få ledningsformen styrelsemyndighet samt att ett försörjningsberedskapsråd ska inrättas.

Utredningen belyser även områdena transporter, handelsflöden och stöd i upphandling och avtalsskrivning. Gällande transporter är det ett särskilt uppdrag som utredningen vill lägga på Trafikverket om att deras försörjningsanalys om transportinfrastruktur även ska omfatta transportörer och logistikcentrum. Utredningen vill även lägga ett regeringsuppdrag på Kommerskollegium om att analysera åtgärder för att säkerställa handelsflöden. Vidare föreslår utredningen att Upphandlingsmyndigheten ska få ett uppdrag om att det upphandlingsstöd som myndigheten ger även ska bidra till att ge stöd och vägledning i upphandling av samhälls- och totalförsvars viktig verksamhet.

Finansieringsprinciper

Utredningen fastslår ett antal finansieringsprinciper, främst att staten bär huvudansvaret för försörjningsberedskapen och ansvarar därför för finansieringen av åtgärder för att stärka försörjningsberedskapen som staten prioriterar. För kommuner och regioner gäller den kommunala finansieringsprincipen för

stadigvarande förändringar av det kommunala ansvaret. För aktivitetsbaserade åtgärder som kräver statlig styrning bör riktade bidrag användas.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklingsavdelningen i samarbete med verksamhetsområde upphandling och inköp.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Att ha en modell för en samlad nationell försörjningsanalys anser förvaltningen vara rätt väg framåt för Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och ytterst krig.

Serviceförvaltningen anser även att det är naturligt att det är MSB som föreslås få ansvaret för den nationellt samordnande funktionen.

Att utredaren föreslår att Upphandlingsmyndighetens upphandlingsstöd även ska bidra till att ge stöd och vägledning i upphandling av samhälls- och totalförsvarsviktig verksamhet bedömer serviceförvaltningen vara värdefullt.

Serviceförvaltningen tycker det är positivt att förslaget bygger vidare på strukturen för beredskapssektorersom började gälla 2022.

Statliga myndigheter med ansvar inom en eller flera viktiga samhällsfunktioner och vars verksamhet har särskild betydelse för samhällets krisberedskap och totalförsvaret ska enligt förordning vara beredskapsmyndigheter.

Beredskapsmyndigheterna ska särskilt

- samverka med varandra,
- samverka med berörda länsstyrelser och civilområdesansvariga länsstyrelser i deras roll som geografiskt områdesansvariga myndigheter,
- samverka med de övriga statliga myndigheter, kommuner, regioner, sammanslutningar och näringsidkare som är berörda,
- samverka med Försvarmakten avseende behovet av stöd till det militära försvaret,

Beredskapsmyndigheterna har sorterats in i tio så kallade beredskapssektorer. Respektive beredskapssektor leds av en sektorsansvarig myndighet.

För att möta den generella ambitionshöjningen för civilt försvar och den nya myndighetsstrukturen har Stockholms stad påbörjat en ny struktur och sektorsorganisation för stadens arbete med civil beredskap. Syftet är att skapa organisatoriska förutsättningar och en tydlig ansvarsfördelning som bidrar till en sammanhållen,

ändamålsenlig och verksamhetsfokuserad beredskapsplanering i hela staden.

På så sätt speglar staden den nationella strukturen för civil beredskap. Serviceförvaltningen är utsedd till att vara sektorsansvarig förvaltning för beredskapsområde Livsmedelsförsörjning och dricksvatten.

På nationell nivå är Livsmedelsverket sektorsansvarig myndighet för Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. I sektorn ingår Länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk och Statens veterinärmedicinska anstalt.

Förvaltningen anser att förslagen i "En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)" ger förutsättningar för goda samarbeten och erfarenhetsutbyten inom beredskapssektorerna och mellan region och kommun.

Serviceförvaltningen har ett av kommunfullmäktige utpekat uppdrag gällande centralt omsättningslager för vissa livsmedel och vissa förbrukningsvaror i syfte att höja stadens beredskapsförmåga. Inom ramen för uppdraget genomför serviceförvaltningen nu en utredning avseende etablering av ett centralt omsättningslager för vissa utvalda livsmedel och förbrukningsvaror. Utredningen utgör beslutsunderlag för inriktning av etableringen.

Serviceförvaltningens pågående utredning är i linje med utredarens förslag att beredskapslagringen bör ske nära den ordinarie försörjningskedjan så att existerande och ordinarie distributionskanaler användas. Serviceförvaltningens existerande organisation för upphandling och inköp kommer därför vara en viktig part i beredskapslagring så att kompetens och de arbetssätt som redan finns nyttjas effektivt.

Den statliga utredningen fastslår att Beredskapslagring i första hand och när det är lämpligt ske genom omsättningslagring. Detta innebär att varor lagerhålls en tid innan de används.

Serviceförvaltningen instämmer i utredarens förslag och har i den egna utredningen föreslagit att omsättning bör ske genom att utvalda verksamheter utses att delta i omsättningen av lagrets produkter när så behövs. Serviceförvaltningen bedömer att en sådan metod för omsättning är kostnadseffektiv och ger en större rådhighet i att förutse hur mycket material som kan omsättas vid varje tillfälle.

Utredaren konstaterar att beredskapslagring är förenat med vissa risker och utmaningar och att det finns uppenbara osäkerheter i arbetet med att dimensionera lagren. Beredskapslagring medför behov av kontroll och uppföljning vilket inbegriper bland annat inventering, besiktning av lagerlokaler, systemstöd och transportmöjligheter. Omfattningen av denna kontrollverksamhet

beror till viss del på hur beredskapslagringen utformas och dimensioneras, men utredaren konstaterar att hur beredskapslagringen än utformas kräver verksamheten omfattande resurser, i första hand personal.

Utredaren konstaterar vidare att omfattande investeringar kan krävas när beredskapslagren upprättas. Resurser behöver läggas på inköp av varor, inventering av befintlig infrastruktur för lagerhållning, upphandling av lagerkapacitet, ny-byggnation och installation av it-system med mera. Därefter medför drift och underhåll löpande kostnader. Serviceförvaltningen instämmer med de risker, utmaningar och kostnadspåverkan beredskapslagringen har för en kommun och avser att bedöma och konkretisera dessa faktorer vidare i det uppdrag om beredskapslagring förvaltningen har för stadens räkning. Serviceförvaltningen anser att utredningen kan förtydligas vad avser hur kommuners eventuella ansvar för beredskapslagring förhåller sig till den kommunala finansieringsprincipen.

Utredaren föreslår att genom regelbunden process för utvärdering, prioriteringar och förslag till beredskapslagring inom ramen för försörjningsanalyser kan försörjningsberedskapen stegvis förstärkas över tid och utvecklas eller omvärderas vid behov. Serviceförvaltningen instämmer i att den stegvisa förstärkningen av försörjningsberedskap är nödvändig i syfte att säkra organisation, kvalitet och kostnadskontroll.

Generellt anser förvaltningen att remissen "En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)" ligger rätt i tiden. Flertalet utredningar och initiativ pågår samtidigt, alla i syfte att stärka Sveriges motståndskraft. Därför är utredningens förslag om att ha en modell välkommet, för att skapa tydligare styrning inom området. Serviceförvaltningen vill dock påtala vikten av att det för kommuner skapas tydlighet avseende ansvar och omfattning för den svenska försörjningsberedskapen i relation till den kommunala finansieringsprincipen.

Charlotte Goliath
Förvaltningschef
Serviceförvaltningen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Charlotte Goliath, Förvaltningschef	2023-10-09